

Handläggare
Annika Andersson
Telefon: 08-50812192

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
19 september 2024

Remiss Stockholms stads program för stöd till anhöriga, KS 2024/749

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2024/749

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Program för stöd till anhöriga i Stockholms stad ska ange ramar och riktning för hur staden ska arbeta med stöd till anhöriga. I det nu föreslagna programmet har syfte och mål reviderats, disposition och omfattning förändrats, målgrupp förtydligats, underlag uppdaterats och nationell mänskliga rättigheter lagts till. Fem fokusområden med tillhörande aktiviteter har tagits fram. Dessa fokusområden adresserar flera av de utmaningar som identifierats i nu gällande program vilket förvaltningen menar är positivt. Programmet ligger också väl i linje med omställningen till nya socialtjänstlagen samt arbetet för god och nära vård. Förvaltningen anser att det reviderade programmet är ett viktigt och bra styrdokument som kan öka likställigheten vad beträffar anhörigstöd i staden. Förvaltning menar dock att programmet bör vidareutvecklas inom området jämställdhet. Detta är särskilt viktigt då nya målgrupper tillkommit i programmet.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har fått Stockholms stads program för stöd till anhöriga på remiss från kommunstyrelsen. Remissen har skickats till stadsledningskontoret, äldrenämnden och samtliga stadsdelsnämnder. Remissen har även skickats till kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, kommunstyrelsens pensionärsråd, Anonyma Alkoholister, attention, Autism- & Aspergerföreningen Stockholm, Brukarföreningen Stockholm, Demensföreningen i Stockholm, Funktionsrätt

Stockholms stad, Maskrosbarn, Musketörerna, PRO Stockholm och SPF Stockholm.

Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 1 oktober 2024.

Ärendet

Socialnämnden fick i uppdrag att i samarbete med äldrenämnden revidera Stockholms stads program för stöd till anhöriga i budgeten 2024. Programmet ska ange ramar och riktning för hur stadens socialtjänst ska arbeta med stöd till anhöriga. Reviderat program föreslås gälla från år 2025 och fram tills att kommunfullmäktige beslutar om annat. Programmets mål är att:

- Stockholms stads socialtjänst har ett anhängarperspektiv som genomsyrar alla verksamheter och yrkesgrupper som möter anhöriga.
- Anhöriga görs delaktiga i den närståendes omsorg, stöd eller vård i den mån det är möjligt utifrån frivillighet och samtycke.
- Anhörigas behov uppmärksammas och anhöriga erbjuds stöd med kvalitet.

I det aktuella förslaget har programmets syfte och mål reviderats, disposition och omfattning förändrats, målgrupp förtydligats, underlag uppdaterats och nationell mänskliga rättigheter har lagts till. Vidare har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Dessa är:

- Information om socialtjänstens stöd till anhöriga
- Kunskap och kompetens
- Stöd till anhöriga
- Samverkan
- Systematisk uppföljning

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsdelsdirektörens stab och kansli i samverkan med avdelningen för äldreomsorg och sociala avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och i pensionärsrådet den 9 september 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2025-2028 som ett viktigt styrdokument i arbetet med olika anhörigmålgrupper. Förvaltningen bedömer att programmet kan öka likställigheten i anhörigstöd i stadens olika verksamheter vilket är betydelsefullt. De fem fokusområdena är en positiv utveckling av programmet då de adresserar utmaningar som Swecos utvärdering av nu gällande program identifierat. Det föreslagna programmet ligger väl i linje med omställningen till nya socialtjänstlagen samt arbetet för god och nära vård till exempel när det gäller samverkan och systematisk uppföljning, förebyggande arbete samt tidiga insatser. I samband med revidering av programmet har flera dialoger förts med intresseorganisationer, enskilda och regionen vilket visar på stadens höga ambition att involvera olika målgrupper och samverkansaktörer.

Stadens anhörigkonsulenter har gjort en gemensam skrivning kring Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2025-2028 som förvaltningen tagit del av. Anhörigkonsulenterna anser att stödjande samtal borde vara en del av stadsdelsförvaltningarnas basutbud. De menar att skillnaden mellan vägledande och stödjande samtal är att stödjande samtal ger mer utrymme att se, lyssna på och bekräfta den anhöriga. Detta är något anhöriga framför som viktigt. Då flertalet förvaltningar redan erbjuder stödjande samtal menar anhörigkonsulenterna att detta bör finnas i basutbudet för att öka likställigheten. Förvaltningen har även tagit del av socialförvaltningens och äldreförvaltningens återkoppling kring synpunkterna. I återkopplingen framgår att stödjande samtal inte var en framträdande fråga i revideringsarbetet och därmed inte brett förankrad. Konsekvenserna är inte heller utredda. Med anledning av detta föreslås inte stödjande samtal som en del av basutbudet. Däremot lyfts stöd till barn som en särskild aktivitet för fortsatt utvecklingsarbete. Södermalms stadsdelsförvaltning erbjuder stödjande samtal inom både avdelningen för äldreomsorg och inom sociala avdelningen och har inga synpunkter på om detta ska ingå i basutbudet.

Förvaltningen menar att målet om jämställdhet ska vara ett genomgående fokus i all socialtjänstverksamhet och att programmet för stöd till anhöriga bör utvecklas inom detta område. Det är angeläget då nya målgrupper så som anhöriga till personer med kopplingar till våldsbejakande extremism, anhöriga till personer med en kriminell livsstil samt anhöriga till personer som drabbats av skjutningar och dödligt våld ingår i programmet. Med ny kunskap om målgrupper och andra strategier för att bemöta dem är det viktigt att vara vaksam på hur strukturella könsskillnader och

stereotypa föreställningar om kön kan påverka analyser av behov, bemötande och tillgång till stöd.

Barnrättsanalys

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads program för stöd till anhöriga ger både direkta eller indirekta konsekvenser för barn. Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka) lyfter att närmare åtta procent av alla barn växer upp i familjer med missbruk eller psykisk ohälsa vilket ofta får allvarliga konsekvenser för deras hälsa, skolgång och arbetsliv. Närmare sex procent av barnen har en förälder med cancer och drygt tre procent drabbas av att en förälder avlider under uppväxten.¹ Att barn erbjuds anhörigstöd och ses som egen bärare av denna rättighet är därför av stor vikt.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen bedömer att Stockholms stads program för stöd till anhöriga har både direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor eller män/pojkar. Nya socialtjänstlagen som förväntas träda i kraft år 2025 tydliggör att jämställdhet är ett övergripande mål för socialtjänstens arbete. Kartläggningar som bland annat Sveriges kommuner och regioner (SKR) gjort visar att kön och stereotypa föreställningar om kvinnor och män påverkar och skapar ojämställdhet i bemötande, handläggning och tillgång till insatser inom socialtjänsten.² I utvärderingen av nu gällande program diskuteras könsskillnader samt över- och underrepresentation både hos gruppen som tar emot, och som utför, anhörigstöd. Vidare att anhörigskap ofta ser olika ut för kvinnor och män utifrån strukturella könsskillnader och hur det påverkar anhörigstödet. Förvaltningen ser det som en brist att det föreslagna programmet saknar motsvarande idéer om hur dessa viktiga perspektiv ska finnas med i det vidare jämställdhetsarbetet.

¹ Fakta om barn som anhöriga | Nationellt kompetenscentrum anhöriga (anhoriga.se) (länk 2024-07-15)

² Ojämställdhet i socialtjänsten - En kunskapsöversikt | SKR (länk 2024-07-15)

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Odini Nzeribe
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Stockholms stads program för stöd till anhöriga

